

Ruttes oproep voor hogere lonen stuit op verbazing en cynisme

Premier dreigt lastenverlichting voor bedrijven te schrappen als lonen niet stijgen

Van onze redacteurs
Amsterdam

Economen, bestuurders en politici reageren verbaasd en soms zelfs cynisch op het dreigement van premier Mark Rutte. Op een partijbijeenkomst sommeerde de VVD-leider zaterdag de grote bedrijven de lonen flink te verhogen. Zo niet, dan kunnen ze de beloofde lastenverlichting op hun buik schrijven.

Rutte refereerde in zijn speech aan de vennootschapsbelasting, die vanaf dit jaar stapsgewijs omhoog gaat. Maar als de cao-lonen niet stijgen 'dan gaan we de lasten voor bedrijven minder verlagen en geven we het geld terug aan de burger door een verdere verlaging van de inkomstenbelasting'.

Jan Nooïtgedagt, commissaris

bij PostNL, TMG en Rabobank, noemt de aansporing 'een oproep uit de oude doos'. Voorzitter van vakbond De Unie Reinier Castelein vindt het 'volstrekt ongeloofwaardig voor een premier die de hele kabinetsperiode bezig is bedrijven te bedienen'. Bas Jacobs, hoogleraar economie en overheidsfinanciën aan de Erasmus Universiteit, houdt het op 'gratuit'. Hij suggereert: 'Als Rutte zo graag wil dat mensen meer geld overhouden, waarom verhoogt het kabinet dan niet de belastingen voor bedrijven in plaats van de lasten voor werknemers?'

SP-Kamerlid Jasper van Dijk heeft aangekondigd Rutte morgen aan de tand te willen voelen tijdens het wekelijkse vragenuurtje. 'Het is zeer inspirerend als Rutte SP-teksten gaat bezigen, maar ik voel me

Premier Mark Rutte

FOTO: PETER HILZ/ANP

nog lang niet links ingehaald.' De achterblijvende salarissen zijn al langer een hoofdpijndossier voor zowel politici als economen. Hoewel sprake is van een lichte loonstijging merken veel mensen hier door oplopende lasten onvoldoende van in hun besteedbaar inkomen.

De ontwikkelingen passen in een internationale trend. Instellingen als het IMF, de Wereldbank en de Oeso besteden er veel aandacht aan. Een eenduidige verklaring is er niet, maar over het algemeen worden de toenemende globalisering, een slechtere onderhandelingspositie van werknemers door flexibilisering, de afnemende macht van de vakbeweging en automatisering als oorzaken genoemd.

[→ Vervolg op pagina 3](#)

Met zijn oproep schaarde Rutte zich in een lange rij pleitbezorgers, onder wie onder andere DNB-directeur Klaas Knot eerder dit jaar, voor een beter gevulde portemonnee van burgers.

Ook werkgeversorganisaties VNO-NCW en MKB-Nederland zijn het gedeeltelijk met de premier eens, maar stellen dat de cao-lonen nu al gemiddeld 3% stijgen. 'Het is lang geleden dat we dergelijke stijgingen hadden.'

Ze gaan graag in gesprek met het kabinet, maar ze kaatsen de bal terug. 'Tegelijk stijgen ook de prijzen hard, mede door kabinetsbeleid. Wat de middenklasse netto in de portemonnee overhoudt van de loonstijging, wordt stelselmatig minder doordat alle fiscale heffingskortingen inkomensafhankelijk zijn gemaakt. Kortom: de stijgende lonen kunnen alle lastenverzwaringen niet of nauwelijks bijhouden.'

Overigens is de bereidheid van werkgevers niet overal voelbaar. Werkgevers en vakbonden in de kleinmetaal bijvoorbeeld zijn er onlangs na vijf onderhandelingsrondes niet in geslaagd een nieuwe cao af te sluiten.

Jan Nooitgedagt, commissaris bij PostNL, TMG en Rabobank vindt het beeld van gierige bedrijven te simplistisch: 'Er is veel onzekerheid over de toekomst. Er moet veel worden geïnvesteerd in technologie, in de duurzaamheidsagenda. Wat mij opvalt, is dat de jeugd andere accenten legt. Zij vinden zinvol werk veel belangrijker dan inkomen. Tegelijkertijd is er natuurlijk wel een probleem met het wonen in steden als Amsterdam. Dat vraagt om creatieve oplossingen. Maar niet een oproep uit de oude doos, zoals Rutte nu doet.'

Carla Smits Nusteling, commissaris bij onder andere ASML en Nokia, zegt zich al langer te verbazen over het uitblijven van koopkracht-

verbetering. 'Ook zonder de oproep van Rutte maak ik me zorgen. Het leven wordt duurder en de salarisstijging blijft daarbij achter'. Zij kan zich wel vinden in zijn dreigement, maar ziet het vraagstuk breder. 'Kijk ook naar de btw. En naar de belastingdruk voor het bedrijfsleven, die kan best hoger.'

De vraag waarom de lonen achterblijven, is voor economen een 'flinke puzzel', stelt Barbara Baarsma, directievoorzitter Rabobank Amsterdam en hoogleraar economie aan de UvA. Zelf is ze al jaren een voorstander van een vrolijker stemmend salarisstrookje. 'Eigenlijk spoort Rutte werkgevers nu aan te luisteren naar de ontevreden stem en voor een stabiel maatschappelijk klimaat te zorgen.'

Bas Jacobs bevestigt dat het achterblijven van de lonen niet eenduidig te verklaren is. 'Het komt mogelijk door verstoringen op de arbeidsmarkt met de groei van zzp'ers en flexwerkers, waardoor vakbonden moeilijker loonsverhogingen kunnen afdwingen. Maar het kan ook zijn dat de vakbeweging zo vergrijsd is dat ze meer met pensioenen bezig is dan met lonen.'

Cao's zijn een spel tussen werkgevers en werknemers, zegt Jacobs. Dus daar heeft het kabinet niet veel mogelijkheden om bij te sturen. 'Maar ze hebben beloofd dat iedereen er tijdens Rutte III op vooruit gaat en dat gebeurt niet als de lonen onvoldoende stijgen. Daarom heeft Rutte een groot politiek belang om te pleiten voor een loonsverhoging.'

Volgens econoom Robin Fransman is er wat anders aan de hand: 'Ik denk dat het Rutte menens is. Het besef van langdurig marktfalen is echt doorgedrongen. Ook in andere landen zien we partijen een flinke zwaai naar links maken.' Hij gaat nog een stapje verder: 'Ik denk dat de VVD zijn knopen telt en kiest voor de jeugd in plaats van de uitstervende babyboomers.'

Reinier Castelein van De Unie reageert geïrriteerd. 'Ik neem Rutte niet serieus.' De bond hield onlangs een groot onderzoek naar het besteedbaar inkomen. 'De respons was groter dan ooit. Mensen voelen de loonsverhoging niet, omdat belastingen — zeker ook lokale — in veel gevallen omhoog gaan. Dan blijft er dus helemaal niet 'meer' over, zoals wordt beloofd. Als Rutte iets wil doen, laat hem dan aan de 'lastenkraan' draaien.'

'Eigenlijk spoort Rutte werkgevers nu aan te luisteren naar de ontevreden stem'

Barbara Baarsma
econoom